

НАПРЯМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКИХ ІНФРАСТРУКТУР ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ¹

У науковій роботі розглянуті окремі аспекти визначення напрямів державного регулювання розвитку науково-дослідницьких інфраструктур в Україні. Наукова стаття підготовлена у межах теми фундаментального дослідження «Правові механізми нової науково-дослідницької інфраструктури» (номер державної реєстрації РК УкрІНТЕІ № 0121U113768). Встановлено, що питання формування основних напрямів державного регулювання розвитку науково-дослідницьких інфраструктур в умовах воєнного стану і економічної нестабільності є актуальними та складними. Визначено, що розв'язання проблем сфери функціонування дослідницьких інфраструктур потребує впровадження ефективних інструментів державного регулювання та реалізації відповідних напрямів, що сприяє формуванню та розбудові національної системи дослідницьких інфраструктур. Розглянуті окремі положення Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність», які регламентують напрями державної політики у сфері наукової і науково-технічної діяльності. Зазначено, що основний вектор державної політики щодо розвитку науково-дослідницьких інфраструктур повинен бути спрямований на розбудову національної системи дослідницьких інфраструктур, її належне нормативно-правове та фінансове забезпечення, в тому числі шляхом впровадження ефективних механізмів розподілу коштів, удосконалення процесів управління та продовження інтеграції у європейський та світовий дослідницький простір. Встановлено, що стан науково-дослідницької інфраструктури забезпечує проведення досліджень на високому рівні та комерціалізацію наукових результатів, тому її розвиток є важливим фактором забезпечення інтеграції української науки у світовий науковий та Європейський дослідницький простір. Зроблені висновки, що держава повинна створювати умови для активізації та розвитку науково-дослідницької інфраструктури відповідно до нормативно визначених перспективних напрямів розвитку.

Ключові слова: воєнний стан, державне регулювання, інтеграція, науково-дослідницька інфраструктура, науково-дослідницький потенціал, наукова діяльність.

Постановка проблеми. Останніми роками дослідницькі інфраструктури привернули підвищену увагу політики, особливо на рівні політики інновацій та економічного зростання Європейського Союзу, їх було оголошено «двигунами», які будуть стимулювати зростання економіки Європейського Союзу на основі досліджень та інновацій [1]. Правове забезпечення функціональних процесів дослідницької діяльності набуває особливого значення з огляду на умови воєнного стану та продовження інтеграції України до європейської спільноти і тому повинно відповідати європейським стандартам та бути адаптованим до сучасних викликів. Питання формування та визначення основних напрямів державного регу-

лювання розвитку науково-дослідницької інфраструктури в умовах економічної нестабільності є актуальними та багатокомпонентними. У розвинених країнах, так і в тих, що розвиваються, в основі розвитку інноваційних сфер діяльності має знаходитися стратегічне бачення та конкретний план дій, ключовим питанням має стати розвиток інноваційної екосистеми, що включає інноваційні інститути (інноваційні центри, бізнес-інкубатори, технопарки, індустріальні парки, кластери тощо), фінансову систему (венчурні фонди, фондовий ринок, доступні банківські кредити, державне фінансування), сприятливе законодавство, що захищає інтелектуальну власність та сприяє справедливому розподілу вигід від створе-

¹ Статтю підготовлено у межах теми фундаментального дослідження «Правові механізми нової науково-дослідницької інфраструктури», РК УкрІНТЕІ № 0121U113768, 2025 рік

них інтелектуальних продуктів, поглиблення та інституціоналізацію партнерської практики між державою, бізнесом та університетами й дослідницькими установами, за відсутності цих складових у повоєнному відновленні України екосистема, що формується буде неповноцінною, а відтак – не забезпечить суттєвих ефектів у формуванні високотехнологічних галузей промисловості та інноваційному розвитку держави [2, с. 76]. Зазначене підкреслює важливість ефективної партнерської взаємодії між державою, бізнес-структурами та суб'єктами науково-дослідницької інфраструктури.

Отже, розв'язання проблем сфери функціонування науково-дослідницьких інфраструктур потребує впровадження ефективних інструментів державного регулювання та реалізації відповідних напрямів, що сприяє формуванню та розбудові національної системи дослідницьких інфраструктур.

Предметом наукового дослідження є розгляд питань формування та визначення напрямів державного регулювання розвитку науково-дослідницьких інфраструктур під час дії воєнного стану в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В сучасних дослідженнях питання правового забезпечення та державного регулювання розвитку науково-дослідницьких інфраструктур розглядаються багатьма вченими.

Так, А. М. Любич вивчала питання щодо місця науково-дослідницької інфраструктури в національній інноваційній системі України та дійшла висновку, що послідовне, прозоре та стає фінансування інфраструктури та управління нею мають вирішальне значення для підтримки конкурентоспроможності України та розвитку її лідерства в галузі досліджень та інновацій [3, с. 16].

М. О. Лукань досліджувала основні проблеми, що впливають на розвиток правової науково-дослідницької інфраструктури та зазначила чинники, що впливають на зниження конкурентоспроможності наукових досліджень в Україні, зокрема це: відсутність системної державної політики розвитку дослідницьких інфраструктур; багаторічне недофінансування на підтримку та оновлення матеріально-технічної бази наукових установ та закладів вищої освіти; низька оплата праці науковців; неможливість вчених та молодих правників повною мірою реалізувати свій науковий та професійний потенціал в Україні; міграція науковців за кордон, тощо [4].

О. В. Шаповалова та С. В. Терещенко розглядали правові проблеми адаптування інструментів державно-приватного партнерства до потреб відбудови наукової інфраструктури та визначили, що механізм державно-приватного партнерства можна адаптувати до залучення інвестицій на відбудову наукової інфраструктури України, що опосередковано вчинить

позитивний вплив на відновлення післявоєнної економіки, при цьому однією з причин, що стримують розвиток взаємовигідного співробітництва в системі відносин бізнесу та науки, на думку авторів є нереалізована потреба вдосконалення законодавчої бази у сфері державно-приватного партнерства [5].

Огляду домінуючої у Європейському Союзі організаційно-правової форми функціонування дослідницьких інфраструктур, історії її запровадження, правової регламентації, особливостей діяльності присвячена наукова робота В. П. Кохан [6], яка у своєму дослідженні робить висновок, що запровадження у праві Європейського Союзу правового інструменту Європейського консорціуму дослідницької інфраструктури дозволило усунути законодавчі перешкоди, які заважали розвитку співпраці держав-членів Європейського Союзу з партнерами з інших країн у науковій сфері, запровадити загальноєвропейську юридичну основу здійснення наукової діяльності і прискорити процес розвитку дослідницьких інфраструктур, формування Єдиного дослідницького простору у Європі. Також авторкою правильно зазначено, що вітчизняній юриспруденції бракує ґрунтовних досліджень правового статусу дослідницьких інфраструктур, що зумовлене новизною цієї тематики у праві України. Дійсно, наразі питання правового статусу дослідницьких інфраструктур та нормативного забезпечення напрямків їх розвитку набувають особливого значення.

Мета статті – розглянути окремі аспекти визначення напрямів державного регулювання розвитку науково-дослідницьких інфраструктур в Україні.

Виклад основного матеріалу. Основним нормативно-правовим актом, який визначає правові, організаційні та фінансові засади функціонування і розвитку у сфері наукової і науково-технічної діяльності та регулює питання функціонування науково-дослідницьких інфраструктур є Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» [7]. Відповідно до частини 2 статті 45 Розділу V «Форми і методи державного регулювання та управління у науковій і науково-технічній діяльності», держава забезпечує: 1) соціально-економічні, організаційні, правові умови для формування та ефективного використання наукового та науково-технічного потенціалу, включаючи державну підтримку суб'єктів наукової і науково-технічної діяльності; 2) створення сучасної наукової інфраструктури і системи інформаційного забезпечення наукової і науково-технічної діяльності, інтеграцію освіти, науки і виробництва; 3) підготовку кадрів у сфері наукової і науково-технічної діяльності закладами вищої освіти, закладами післядипломної освіти, науковими установами, а також спеціалізованими загальноосвітніми навчальними закладами, які взаємодіють між собою та з

науковими установами; 4) підвищення престижності наукової і науково-технічної діяльності, підтримку та заохочення молодих вчених; 5) фінансування та матеріальне забезпечення фундаментальних та прикладних досліджень; 6) організацію прогнозування тенденцій науково-технічного розвитку на довгостроковий та середньостроковий періоди; 7) підтримку пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки, державних цільових наукових і науково-технічних програм та концентрацію ресурсів для їх реалізації; 8) створення ринку наукової і науково-технічної продукції та впровадження досягнень науки і техніки в усі сфери суспільного життя; 9) правову охорону інтелектуальної власності та створення умов для її ефективного використання; 10) організацію і проведення статистичних спостережень у сфері наукової і науково-технічної діяльності; 11) проведення наукової і науково-технічної експертизи виробництва, нових технологій, техніки, результатів досліджень, наукових (науково-технічних) програм і проектів тощо; 12) стимулювання наукової та науково-технічної творчості, винахідництва; 13) пропагування наукових та науково-технічних досягнень, винаходів, нових сучасних технологій, внеску України у розвиток світової науки і техніки; 14) встановлення взаємовигідних зв'язків з іншими державами для інтеграції вітчизняної та світової науки, входження вітчизняної науки у світовий науковий та Європейський дослідницький простір. Вказані напрями державної політики відображають важливі складові розвитку науково-дослідницької інфраструктури, втім в умовах воєнного стану не мають реалізації у повному обсязі, що пов'язано з багатьма факторами, в тому числі з недостатнім фінансування сфери науки.

Щодо напрямку забезпечення інтеграційних процесів, слід погодитися, що інтеграція наукової та інноваційної сфери України до Європейського дослідницького простору передбачає, серед іншого, об'єднання наукових, технічних та фінансових ресурсів та зусиль для вирішення питань, які становлять спільний інтерес і стосуються різних галузей науки та функціонування суспільних інституцій [8, с. 340].

В цьому контексті варто згадати пріоритети Дорожньої карти інтеграції науково-інноваційної системи України до європейського дослідницького простору, затвердженої наказом МОН від 10 лютого 2021 р. № 167 [9], зокрема реалізація пріоритету 26 «Оптимальне використання державних інвестицій у дослідницькі інфраструктури» в межах цілі 1 «Розвиток дослідницької інфраструктури, стан якої забезпечує інтеграцію вчених до Європейського дослідницького простору», передбачає: розробку механізмів фінансування дослідницьких інфраструктур та

нормативно-правової бази для участі в Європейських консорціумах дослідницьких інфраструктур (ERIC); систематизацію дослідницьких інфраструктур з визначенням статусу стратегічних, національних та регіональних (враховуючі їх унікальність та важливість для України та ЄС). Дійсно, науковцями неодноразово відмічалася недосконалість законодавчої бази щодо участі в Європейських консорціумах дослідницьких інфраструктур (ERIC).

Наразі Україна долучилася до Європейських консорціумів дослідницьких інфраструктур (ERIC), є повноправним членом у програмі європейського співробітництва в галузі науки і технологій COST та активно бере участь у Європейському інституті інновацій і технологій (ЄІТ), зокрема українські науковці є членами тематичних спільнот знань та інновацій ЄІТ (KICs), також Україна долучена до процесів створення та розбудови Європейської хмари відкритої науки (EOSC) [10].

Також доречно акцентувати увагу на тому, що 9 червня 2022 року набула чинності Угода про приєднання України до Програми ЄС із досліджень та інновацій «Горизонт Європа» (2021-2027), а також до Програми «Євратом» із досліджень і навчання (2021-2025), українські дослідницькі та інноваційні суб'єкти можуть брати участь у цих програмах на рівних умовах із суб'єктами з країн-членів ЄС, існує також загальне заохочення щодо створення додаткових можливостей для науковців та установ, постраждалих від воєнних дій в Україні, крім цього, наразі Україна звільнена від зобов'язань здійснювати фінансові внески під час участі в цих Програмах [11].

Водночас в аналітичному звіті Європейської Комісії щодо узгодження законодавства України з нормативно-правовою базою Європейського Союзу (acquis), констатовано, що Україна демонструє середній рівень підготовки у сфері науки та досліджень, та, незважаючи на участь у програмах ЄС у сфері досліджень та інновацій та прагнення глибше інтегруватися до Європейського науково-дослідного простору, діяльність у сфері досліджень та інновацій і потенціал освоєння технологій залишаються обмеженими через дефіцит фінансування, неефективні механізми розподілу коштів (наприклад, відсутність тендерів) і фрагментоване управління, хоча в Україні існує відповідне законодавство щодо вдосконалення системи досліджень та інновацій, його імплементація поки що не принесла вагомих результатів [12]. Особливо важливою в окресленому контексті постає проблема належного фінансування та управління у зазначених сферах. Забезпечення належного рівня фінансування науково-технічної сфери й ефективного використання фінансових ресурсів значною мірою залежить від застосовуваних механізмів фінансуван-

ня, при цьому аналіз світового досвіду державного регулювання науково-інноваційної сфери дає змогу визначитися з організаційними структурами, формами та механізмами державного стимулювання інноваційних процесів [13, с. 11].

До того ж, необхідно приділяти особливу увагу аналізу проблемних питань (викликів), від вирішення яких залежить подальше функціонування науково-дослідницької інфраструктури. Наявність проблем функціонування науково-дослідницьких інфраструктур унеможливує розвиток національної інноваційної екосистеми та її підсистем.

Так, Стратегічний план діяльності Міністерства освіти і науки України до 2027 року [14] встановлює чотири групи ключових викликів у сфері освіти і науки: втрата людського капіталу; зруйнована інфраструктура; потреба в трансформації змісту й організації освітнього процесу й наукової діяльності; проблеми, пов'язані з фінансуванням освіти і науки, та визначає виклики, пов'язані з освітньою та і дослідницькою інфраструктурою, серед яких: зруйнована та пошкоджена освітня інфраструктура; недостатня забезпеченість цифровим обладнанням та доступом до інтернету закладів освіти, освітніх і наукових установ; відсутність мережі кваліфікаційних / сертифікаційних центрів і недостатня розвиненість мережі закладів освіти дорослих, наукових осередків; зруйновані / пошкоджені наукові установи, зокрема науково-дослідні лабораторії, втрата наукової (науково-технічної) інформації, даних, колекцій та архівів; загроза функціонуванню стратегічно важливих дослідницьких інфраструктурних об'єктів та низький рівень розвитку інноваційної інфраструктури (технологічних, індустриальних, наукових парків, що ефективно працюють; системи трансферу технологій тощо). Вказані виклики збільшують потребу реагування на них відповідними заходами задля збереження науково-дослідницького потенціалу в Україні та

підвищення рівню розвитку науково-дослідницької інфраструктури.

Отже, основною метою державного регулювання у сфері науково-дослідницьких інфраструктур повинно бути забезпечення розвитку національного науково-дослідницького потенціалу, його ефективне використання та поновлення, удосконалення використання фінансових ресурсів на підставі світового досвіду державного регулювання науково-інноваційної сфери. Водночас основний вектор державної політики розвитку науково-дослідницьких інфраструктур повинен бути спрямований на розбудову національної системи дослідницьких інфраструктур, її належне нормативно-правове та фінансове забезпечення, в тому числі шляхом впровадження ефективних механізмів розподілу коштів, удосконалення процесів управління та продовження інтеграції у європейський та світовий дослідницький простір.

Висновки. Стан науково-дослідницької інфраструктури забезпечує проведення досліджень на високому рівні та комерціалізацію наукових результатів, тому її розвиток є важливим фактором забезпечення інтеграції української науки у світовий науковий та Європейський дослідницький простір. Держава має створювати умови для активізації національного науково-технічного потенціалу, формування сприятливого середовища для інноваційного розвитку [15, с. 40], зокрема для розвитку науково-дослідницької інфраструктури на підставі належного державного регулювання та ефективного фінансового забезпечення відповідно до нормативно визначених перспективних напрямів розвитку. Заходи державної політики щодо розвитку сфери науки мають бути спрямовані, насамперед, на удосконалення механізмів державної бюджетної підтримки функціонування науково-дослідної інфраструктури, поновлення науково-дослідницького потенціалу сфери наукової та науково-технічної діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Hallonsten O. Research Infrastructures in Europe: The Hype and the Field. *European Review*. 2020. Vol. 28. Issue 4. pp. 617–635. DOI: <https://doi.org/10.1017/S1062798720000095>.
2. Ципліцька О.О. Стратегування повоєнного розвитку нових галузей промисловості. *Економічний простір*. 2022. № 181. С. 72–78. URL: <file:///C:/Users/New/Downloads/1154-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-1248-1-10-20230104.pdf>. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/181-12>.
3. Любчик А. М. Науково-дослідницька інфраструктура в національній інноваційній системі України. Правові механізми нової науково-дослідницької інфраструктури: монографія / [А. П. Гетьман, Г. Л. Губіна, М. О. Лукань та ін.]; за ред. А. М. Любчик та Г. Л. Губіної. Харків: НДІ прав. забезп. інновац. розвитку НАПрН України, 2024. 277 с. С. 9–29. URL: <https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2024/12/isbn-978-617-7806-58-4.pdf>.
4. Лукань М. Правова науково-дослідницька інфраструктура в Україні та світі, її вплив на розвиток інновацій. *Право та інновації*. 2024. № 3 (47). С. 20–25. URL: https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2021/Conf_05.10.21/Conf_05.10.21.pdf. DOI: [https://doi.org/10.37772/2518-1718-2024-3\(47\)-3](https://doi.org/10.37772/2518-1718-2024-3(47)-3).
5. Шаповалова О. В., Терещенко С. В. Адаптування інструментів державно-приватного партнерства до потреб відбудови наукової інфраструктури. *Право та інновації*. 2024. № 1 (45). С. 102–108. URL: <https://pti.org.ua/index.php/ndipzir/article/view/1103>. DOI: [https://doi.org/10.37772/2518-1718-2024-1\(45\)-14](https://doi.org/10.37772/2518-1718-2024-1(45)-14).

6. Кохан В. П. Європейський консорціум дослідницьких інфраструктур: організаційно-правова форма дослідницьких інфраструктур в Європейському Союзі. *Право та інновації*. 2023. № 1 (41). С. 28–33. URL: <https://pti.org.ua/index.php/ndipzir/article/view/945/714>. DOI: [https://doi.org/10.37772/2518-1718-2023-1\(41\)-4](https://doi.org/10.37772/2518-1718-2023-1(41)-4).
7. Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України від 26.11.2015 № 848-VIII (в редакції від 27.06.2024). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#top>.
8. Свістунов С. Я., Перконос П. І., Суботін С. В., Твердохліб Є. М., Резніченко В. А. Особливості формування інфраструктури відкритої науки в Україні. *Проблеми програмування*. 2022. № 3-4. С. 335-348. DOI: <https://doi.org/10.15407/pp2022.03-04.335>.
9. Дорожня карта інтеграції науково-інноваційної системи України до європейського дослідницького простору: затв. наказом МОН від 10 лютого 2021 р. № 167. URL: <file:///C:/Users/New/Downloads/66168ff00b74d715907414.pdf>.
10. Оцінка досягнення цілей угоди про асоціацію між Україною та ЄС. URL: https://eu-ua.kmu.gov.ua/wp-content/uploads/review_of_achievement_of_euua_aa_objectives_ukr_0.pdf.
11. Офіс Горизонт Європа в Україні. Про виняткову підтримку України в сфері досліджень та інновацій. URL: <https://horizon-europe.org.ua/uk/about-he/support-for-ukraine/>.
12. Аналітичний звіт до Повідомлення Комісії для Європейського Парламенту, Європейської Ради та Ради. Висновок Європейської Комісії щодо заявки України на членство в Європейському Союзі. Брюссель, 01.02.2023. URL: <https://eu-ua.kmu.gov.ua/wp-content/uploads/Analitychnyj-zvit-YEK-ukrayinskoyu.pdf>.
13. Писаренко Т. В., Куранда Т. К., Кочеткова О. П. Фінансове забезпечення наукових досліджень і розробок: стан, тенденції. *Наука, технології, інновації*. 2020. № 4. С. 3–13. URL: <http://doi.org/10.35668/2520-6524-2020-4-01>.
14. Стратегічний план діяльності Міністерства освіти і науки України до 2027 року. Освіта переможців. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/Docs%20Kampania%20Priyom%2024/Strateh.plan.diyalnosti.MON.do.2027.roku.pdf>.
15. Вороніна В. Л., Бондаренко Д. В. Основні тенденції діяльності держави в інноваційній сфері. *Бізнес, інновації, менеджмент: проблеми та перспективи*: зб. тез доп. III Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 08 груд. 2022 р. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2022. 292 с. С. 39–40. URL: <https://confmanagement-proc.kpi.ua/issue/view/16260>.

REFERENCES

1. Hallonsten, O. (2020). Research infrastructures in Europe: The hype and the field. *European Review*, 28(4), 617–635. <https://doi.org/10.1017/S1062798720000095>
2. Tsyplitska, O. O. (2022). Strategy for post-war development of new industrial sectors. *Ekonomichnyi Prostir*, 181, 72–78. <https://doi.org/10.32782/2224-6282/181-12> [in Ukrainian].
3. Liubchych, A. M. (2024). Research infrastructure in the national innovation system of Ukraine. In A. P. Hetman, H. L. Hubina, M. O. Lukan et al. (Eds.), *Legal mechanisms of the new research infrastructure* (pp. 9–29). Kharkiv: NDI prav. zabezp. innovats. rozvytku NAPrN Ukrainy. Retrieved from <https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2024/12/isbn-978-617-7806-58-4.pdf> [in Ukrainian].
4. Lukan, M. (2024). Legal research infrastructure in Ukraine and the world, its impact on innovation development. *Pravo ta Innovatsii*, 3(47), 20–25. [https://doi.org/10.37772/2518-1718-2024-3\(47\)-3](https://doi.org/10.37772/2518-1718-2024-3(47)-3) [in Ukrainian].
5. Shapovalova, O. V., & Tereshchenko, S. V. (2024). Adapting public-private partnership tools to the needs of rebuilding research infrastructure. *Pravo ta Innovatsii*, 1(45), 102–108. [https://doi.org/10.37772/2518-1718-2024-1\(45\)-14](https://doi.org/10.37772/2518-1718-2024-1(45)-14) [in Ukrainian].
6. Kokhan, V. P. (2023). European research infrastructure consortium: Organizational and legal form of research infrastructures in the European Union. *Pravo ta Innovatsii*, 1(41), 28–33. [https://doi.org/10.37772/2518-1718-2023-1\(41\)-4](https://doi.org/10.37772/2518-1718-2023-1(41)-4) [in Ukrainian].
7. Verkhovna Rada of Ukraine. (2015, November 26). On scientific and scientific-technical activity: Law of Ukraine, No. 848-VIII. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#top> [in Ukrainian].
8. Svistunov, S. Ya., Perkonos, P. I., Subotin, S. V., Tverdokhlib, Ye. M., & Reznichenko, V. A. (2022). Features of the formation of open science infrastructure in Ukraine. *Problemy Programuvannia*, 3-4, 335–348. <https://doi.org/10.15407/pp2022.03-04.335> [in Ukrainian].
9. Ministry of Education and Science. (2021, February 10). Roadmap for the integration of Ukraine's scientific-innovation system into the European Research Area: Approved by the Order of the Ministry of Education and Science, No. 167 [in Ukrainian].

10. Assessment of achieving the goals of the Association Agreement between Ukraine and the EU. Retrieved from https://eu-ua.kmu.gov.ua/wp-content/uploads/review_of_achievement_of_euua_aa_objectives_ukr_0.pdf [in Ukrainian].
11. Horizon Europe Office in Ukraine. *On exceptional support for Ukraine in the field of research and innovation*. Retrieved from <https://horizon-europe.org.ua/uk/about-he/support-for-ukraine/> [in Ukrainian].
12. European Commission. (2023, February 1). *Analytical report to the Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council, and the Council. The European Commission's opinion on Ukraine's application for membership in the European Union*. Brussels. Retrieved from <https://eu-ua.kmu.gov.ua/wp-content/uploads/Analitychnyj-zvit-YEK-ukrayinskoyu.pdf> [in Ukrainian].
13. Pysarenko, T. V., Kuranda, T. K., & Kochetkova, O. P. (2020). Financial support of scientific research and development: State and trends. *Nauka, Tekhnolohii, Innovatsii*, 4, 3–13. <http://doi.org/10.35668/2520-6524-2020-4-01> [in Ukrainian].
14. Ministry of Education and Science of Ukraine. (2024). *Strategic plan of the Ministry of Education and Science of Ukraine until 2027. Education of the winners*. Retrieved from <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/Docs%20Kampania%20Priyom%2024/Strateh.plan.diyalnosti.MON.do.2027.roku.pdf> [in Ukrainian].
15. Voronina, V. L., & Bondarenko, D. V. (2022). Main trends of state activities in the innovation sphere. *Business, Innovation, Management: Problems and Perspectives: Proceedings of the III International Scientific-Practical Conference, Kyiv, December 8, 2022* (pp. 39–40). Kyiv: KPI im. Ihoria Sikorskoho, Vyd-vo “Politehnika”. Retrieved from <https://confmanagement-proc.kpi.ua/issue/view/16260> [in Ukrainian].

PAVLIUTIN YURIY

2nd PhD in Law, Associate Professor, Leading researcher of Scientific and Research Institute of Providing Legal Framework for the Innovative Development of NALS of Ukraine

DIRECTIONS OF STATE REGULATION THE DEVELOPMENT OF SCIENTIFIC AND RESEARCH INFRASTRUCTURES DURING THE EFFECT OF MARTIAL STATE IN UKRAINE

Problem setting. Legal support of functional processes of research activities takes on special importance in view of the current conditions of martial law and the continued integration of Ukraine with the European community, and therefore must meet European standards and be adapted to modern challenges. The issue of determining the main directions of state regulation of the development of scientific and research infrastructure in conditions of martial law and economic instability is relevant and multi-component. Therefore, solving the problems of the sphere of functioning of scientific and research infrastructures requires the introduction of effective instruments of state regulation and the implementation of relevant directions, which contributes to the formation and development of the national system of research infrastructures.

Analysis of recent researches and publications. Issues of legal support and state regulation of the development of research infrastructure have always been in the focus of attention of many scientists.

A. M. Liubchych considered the role and significance of research infrastructure in the national innovation system of Ukraine and concluded that consistent, transparent and sustainable financing of infrastructure and its management is crucial for supporting Ukraine's competitiveness and developing its leadership in the field of research and innovation. O. V. Shapovalova and S. V. Tereshchenko considered the legal problems of adapting public-private partnership instruments to the needs of rebuilding scientific infrastructure and determined that the public-private partnership mechanism can be adapted to attract investments in rebuilding the scientific infrastructure of Ukraine, which will indirectly have a positive impact on the restoration of the post-war economy, while one of the reasons that hinders the development of mutually beneficial cooperation in the system of business and science relations, according to the authors, is the unrealized need to improve the legislative framework in the field of public-private partnership. The scientific work of V. P. Kokhan is devoted to the review of the dominant organizational and legal form of functioning of research infrastructures in the European Union, the history of its introduction, legal regulation, and features of activity.

Purpose of research. The purpose of the article is to consider certain aspects of determining the directions of state regulation of development of research infrastructures in Ukraine.

Article's main body. The main regulatory legal act that defines the legal, organizational and financial principles of functioning and development in the field of scientific and scientific-technical activity and regulates the issues of functioning of scientific and scientific-technical infrastructures is the Law of Ukraine “On Scientific and Scientific-Technical Activity”. In accordance with Part 2 of Article 45 of Section V “Forms and Methods of State Regulation and Management in Scientific and Scientific-Technical Activity”, the state ensures: 1) socio-economic, organizational, legal conditions for the

formation and effective use of scientific and scientific-technical potential, including state support for subjects of scientific and scientific-technical activity; 2) creation of a modern scientific infrastructure and a system of information support for scientific and scientific-technical activity, integration of education, science and production; 3) training of personnel in the field of scientific and scientific-technical activities by institutions of higher education, institutions of postgraduate education, scientific institutions, as well as specialized general educational institutions that interact with each other and with scientific institutions; 4) increasing the prestige of scientific and scientific-technical activities, supporting and encouraging young scientists; 5) financing and material support for fundamental and applied research; 6) organizing forecasting of trends in scientific-technical development for the long and medium term; 7) supporting priority areas of science and technology development, state target scientific and scientific-technical programs and concentrating resources for their implementation; 8) creating a market for scientific and scientific-technical products and introducing achievements of science and technology into all spheres of public life; 9) legal protection of intellectual property and creating conditions for its effective use; 10) organizing and conducting statistical observations in the field of scientific and scientific-technical activities; 11) conducting scientific and scientific-technical expertise of production, new technologies, equipment, research results, scientific (scientific-technical) programs and projects, etc.; 12) stimulating scientific and scientific-technical creativity, invention; 13) promoting scientific and scientific-technical achievements, inventions, new modern technologies, Ukraine's contribution to the development of world science and technology; 14) establishing mutually beneficial relations with other states for the integration of domestic and world science, the entry of domestic science into the world scientific and European research space. The indicated directions of state policy reflect important components of the development of scientific and research infrastructure, however, in conditions of martial law they are not fully implemented. Currently, Ukraine has joined the European Research Infrastructure Consortia (ERIC), is a full member of the European Cooperation in Science and Technology COST program and actively participates in the European Institute of Innovation and Technology (EIT), in particular, Ukrainian scientists are members of the EIT Knowledge and Innovation Communities (KICs), and Ukraine is also involved in the processes of creating and developing the European Open Science Cloud (EOSC).

At the same time, the European Commission's analytical report on the harmonization of Ukrainian legislation with the *acquis Communautaire* states that Ukraine demonstrates an average level of preparation in the field of science and research, and despite participation in EU research and innovation programs and the desire to integrate deeper into the European Research Area, research and innovation activities and the potential for technology development remain limited due to a lack of funding, ineffective mechanisms for distributing funds (for example, the lack of tenders) and fragmented management. Although Ukraine has relevant legislation to improve the research and innovation system, its implementation has not yet yielded significant results. Particularly important in the outlined context is the problem of proper funding and management in these areas. In addition, special attention should be paid to the analysis of problematic issues (challenges) on the solution of which the further functioning of the research and development infrastructure depends. The presence of problems in the functioning of research infrastructures makes it impossible to develop the national innovation ecosystem and its subsystems. Therefore, the main vector of state policy for the development of research infrastructures should be aimed at building a national system of research infrastructures, ensuring its proper regulatory and financial support, including by introducing effective mechanisms for distributing funds, improving management processes, and continuing integration into the European and global research space.

Conclusions and prospects for the development. The state of the scientific research and innovation infrastructure ensures high-level research and commercialization of scientific results; therefore, its development is an important factor in ensuring the integration of Ukrainian science into the global scientific and European research space. The state must create conditions for activating the national scientific and technological potential, forming a favorable environment for innovative development, in particular for the development of scientific and technological infrastructure on the basis of proper state regulation and effective financial support in accordance with the normatively defined promising areas of development. State policy measures for the development of the sphere of science should be aimed, first of all, at improving the mechanisms of state budget support for the functioning of scientific and technological infrastructure and renewing the scientific and technological potential of the sphere of scientific and technological activity.

Key words: martial law, state regulation, integration, research infrastructure, research potential, scientific activity.

За ДСТУ 8302:2015 цю статтю слід цитувати:

Павлютін Ю. М. Напрями державного регулювання розвитку науково-дослідницьких інфраструктур під час дії воєнного стану в Україні. *Право та інновації*. 2025. № 1 (49). С. 42–48.